

А.О. Сыздықова¹Х.Г. Масадиқов²

Қ.А.Ясауи атындағы ХҚТУ, Түркістан, Қазақстан
(E-mail: aziza.syzdykova@ayu.edu.kz¹, k.masadikov@ayu.edu.kz²)

Қазақстанда жасыл облигацияларды ынталандыру бойынша ұсыныстар

Аннотация. Жасыл қаржыландыру дегеніміз – бұл жобалар мен өнімдерді экологиялық таза, қоршаған ортаға пайдалы және зиянды емес өнімдерді қолдану мен қаржы институттарының жобаларын іске асыру үшін қолайлы мүмкіндіктер ұсыну арқылы қаржыландыру болып табылады. Мұнда банктік төлемдердің аздығы, төмен пайыздық мөлшерлемелер, экологиялық ұйымдарға қайырымдылық және т.б. клиенттерге «жасыл» қаржылық өнімдерді қолдану ұсынылады. Жасыл облигациялар – бұл климаттық жобаларды қаржыландыруда және халықаралық климаттың өршіл мақсаттарына жету жолындағы белсенділікті арттыруда маңызды рөл атқаратын әлеуеті жоғары құрал. Жасыл облигациялар соңғы 10 жыл ішінде айтарлықтай өсті және капиталды қарқынды түрде аударуға мүмкіндік берді. Инвесторлар сұранысының өсуімен, эмитенттер қоғамдастығы өсіп келе жатқан және нарықтық жағдайлармен тұрақты түрде жақсарып келе жатқан инвесторлардың активтер класы соңғы жылдары едәуір кеңейді. Жасыл облигациялар шығаруды әлемде алғаш рет 2007 жылы Еуропалық инвестициялық банк жүзеге асырды. Осы облигацияларды шығару сомасы 600 миллион евроны құрайды және осы қаражат есебінен энергия тиімділігі мен жаңартылатын энергия саласындағы жобалар қаржыландырылды. 440 миллион доллар көлеміндегі екінші жасыл облигацияны 2008 жылы Дүниежүзілік банк шығарды. Бұл эмиссия климатқа негізделген жобаларды қолдауға бағытталған Скандинавиялық зейнетақы қорларының сұранысына жауап беру үшін жасалды. Әлемдегі кейбір мемлекеттік институттар мен Халықаралық қаржы корпорациясы шығарған жасыл облигациялардың жалпы көлемі 2010 жылы 4 миллиард долларға жеткен. Ал 2019 жылы әлем бойынша айналымдағы жасыл облигациялар мөлшері 200 миллиард доллардан асты. Алайда, Қазақстан әзірге жасыл облигациялар нарығында жасыл облигациялар шығарған жоқ. Бұл зерттеуде қаржыландырудың жасыл құралы болып табылатын жасыл облигациялар туралы ақпарат берілді және Қазақстандағы жасыл облигациялар нарығын дамыту және ынталандыру үшін ұсыныстар жасалды.

Түйін сөздер: жасыл облигация, жасыл қаржыландыру, жаңартылатын энергия, климатты қаржыландыру, климаттың өзгеруі, төмен көміртекті экономика.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2789-4320-2021-3-193-200>

Кіріспе

Жасыл облигациялар – бұл экологиялық және климатқа негізделген жобаларды қаржыландыру үшін жасыл облигациялар-

дың төрт негізгі қағидатына сәйкес жеке сектор, мемлекеттік сектор немесе көпжақты институттар шығарған қарыз құралдары [1]. Осы анықтамадан жасыл облигациялардың екі негізгі ерекшелігін көруге болады. Біріншіден,

жасыл жобаларды қаржыландыруды қамтамасыз ету үшін жасыл облигациялар шығару; екіншіден, осы облигацияларды төрт негізгі қағидаға сәйкес шығару болып табылады. Бұл қағидалар төменде қысқаша сипатталған [2 б.3-4].

- Жасыл облигацияларды шығару арқылы берілетін қаражат жасыл жобаларда пайдаланылуы керек және бұл жазбаша түрде шығарылым кезеңінде көрсетілуі керек.

- Қаржыландырылатын жасыл жобалардың қалай таңдалатыны және бағаланатыны туралы жасыл облигациялардың эмитенті нақты көрсетуі керек.

- Қаражатты басқару туралы ақпаратты ашық басқару қамтамасыз етуі керек, сыртқы аудитордан қолдау алу ұсынылады.

- Жасыл облигация эмитенті облигациялық қорларды басқару туралы есептерді үнемі дайындап, жариялап отыруы керек.

Жасыл облигациялардың анықтамасында көрсетілген жасыл облигациялардың төрт негізгі қағидатын қолдануға заңдық санкциялар жоқ және аталған принциптер «икемді» қолданылуы мүмкін [3]. Келесі категорияларға салынған инвестициялар жасыл жоба тұжырымдамасымен көрінеді [4]:

- Энергия тиімділігі
- Жаңартылатын энергия
- Табиғи ресурстарды тұрақты басқару
- Ластанудың алдын алу және бақылау
- Таза тасымалдау
- Биоалуантүрлілікті сақтау
- Климаттың өзгеруіне бейімделу
- Су ресурстарын тұрақты басқару

Зерттеу әдістері

Зерттеу барысында қойылған мақсатқа жету үшін жинақтау және талдау тәсілдері қолданылды. Қазіргі кездегі шетелдерде жарияланған жасыл қаржыландыру мен жасыл облигацияға қатысты мақалалар мен маусымдық жарияланымдар талқыланды. Сонымен қатар ресми статистикалық мәліметтер жинақталып, жасыл қаржыландырудың әлемдік қаржы секторындағы орны мен маңызына

талдау жүргізілді. Шетелдік ғалымдардың еңбектеріне және де Халықаралық ұйымдардың есептеріне сүйене отырып, жасыл облигацияның кемшіліктері мен артықшылықтарына тоқталды, сонымен қатар Қазақстандағы «жасыл» қаржыны дамыту бойынша ұсыныстар негізінде қорытынды жасалды.

Нәтижелер мен талқылау

Әлемдегі жасыл облигациялар нарығына талдау жүргізген кезде, жасыл облигациялардың пайда болуын Біріккен Ұлттар Ұйымы «төмен көміртекті, “климат досы” инвестициялық мүмкіндіктерді қаржыландырудағы маңызды оқиғалардың бірі» деп таныды. 2016 жылдың қыркүйегінде G20 саммитінде жергілікті жасыл облигациялар нарығына трансшекаралық инвестицияларды дамытуға және ғаламдық деңгейде экологиялық тұрақты өсуді қолдау үшін жасыл қаржыландыруды кеңейту қажеттілігіне шақырылды.

Жасыл облигация көптеген нарықтар үшін жаңа тұжырымдама болғанымен, жасыл облигациялар шығарудың едәуір көлемі жасалынғаны байқалады (1-кесте).

Кесте 1

Әлемдегі жасыл облигациялардың шығарылымы

Жылдар	Эмиссия мөлшері (млрд. АҚШ доллары)
2007	0,8
2008	0,4
2009	0,9
2010	3,9
2011	1,2
2012	3,1
2013	11,0
2014	36,6
2015	41,8
2016	42,9
2017	162,1
2018	167,6
2019	257,7
Дереккөз: Climate Bonds Initiative, 2020	

1-кестеде көрсетілгендей, 2007 жылы жасыл облигациялар шығарыла бастағаннан кейін көп ұзамай әлемде шығарылған жасыл облигациялар санының тез өсуі байқалды. 2007 жылы эмиссия көлемі 800 миллион долларды құраса, 2009 жылы 900 миллион доллар, 2011 жылы 1,2 миллиард доллар және 2012 жылы 3,1 миллиард доллар болды. Жасыл облигациялар нарығы 2013 жылдан бастап тез өсіп, корпоративті жасыл облигацияларды енгізу нарықтың қарқынды өсуіне әсер ететін факторлардың бірі болды. 2019 жылдың соңында эмиссияланған жасыл облигация көлемі 257,7 миллиард долларды құрады. 2007-2019 жылдар аралығындағы өсім жаңартылатын энергияға арналған жасыл облигациялардың әлемде қаржыландырудың маңызды құралына айналатындығын көрсетеді.

Жасыл облигациялар эмиссиясы бойынша алғашқы бестік елдер АҚШ, Қытай, Франция, Германия және Нидерланды болып табылады. Жасыл облигацияларды шығаруда АҚШ-тың нарықтағы жалпы үлесі 20%, ал Қытайдың үлесі 18%-ды құрайды (2-кесте).

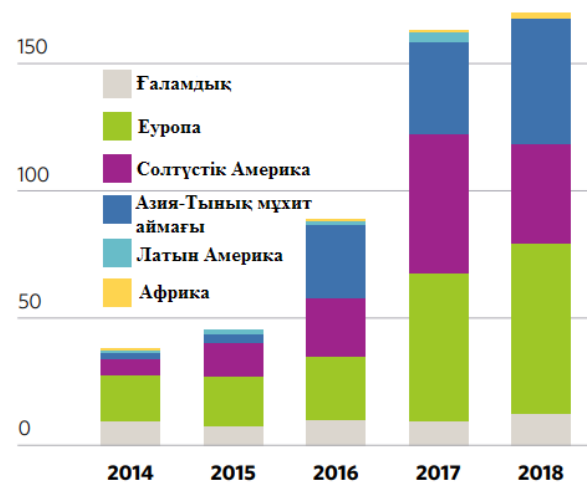
Кесте 2

Жасыл облигациялар шығарылымы:
алғашқы 5 ел (2018 жыл)

№	Елдер	Көлемі (млрд АҚШ доллары)	Нарықтағы үлесі (%)	Эмитенттер саны
1	АҚШ	34,2	20	63
2	Қытай	31	18	69
3	Франция	14,2	8	12
4	Германия	7,6	5	14
5	Нидерланды	7,4	4	6

Сонымен қатар 2014-2018 жылдарға жасыл облигацияларды шығару бойынша ең жоғары өсу қарқыны: Азия-Тынық мұхиты аймағында байқалады. Азия-Тынық мұхиты аймақтық өсім қарқыны бойынша 35% деңгейіне жетті және 2018 жылы Еуропадан кейінгі екінші орын алды (1-сурет). Азия-Тынық мұхиты аймағындағы өңірлік өсімнің негізгі бөлігі; 2018

жылы эмиссия көлемінің жартысынан көбін құрайтын нарықтағы қаржылық корпоративті эмитенттердің үлесінің артуымен байланысты болуы мүмкін. 2018 жылы Азия-Тынық мұхиты елдерінің алғашқы үштігі Қытай (31 млрд. АҚШ доллары), Австралия (4,2 млрд. АҚШ доллары) және Жапония (4,1 млрд. АҚШ доллары) болды. Қытайдағы ең маңызды эмитенттер Индустриялық банк (9,6 млрд. АҚШ доллары) және ICBC (2,3 млрд. АҚШ доллары) болып табылады. Ғаламдық эмитенттердің үздік үштігіне EIB (5,6 млрд. АҚШ доллары), Дүниежүзілік банк (2,4 млрд. АҚШ доллары) және Азия даму банкі (1,7 млрд. АҚШ доллары) кірді. Солтүстік Американың Даму Банкі 2018 жылы дебют жасыл облигациялар шығарушысы болды.

Сурет 1

Жасыл облигациялардың артықшылықтары мен кемшіліктері. Жасыл облигациялар эмитенттер мен инвесторлар үшін әр түрлі артықшылықтар мен кемшіліктерге ие. Төменде жасыл облигациялардың артықшылықтары келтірілген:

- Жасыл облигациялар облигациялардың кірістерін пайдаланудың айқындылығын қамтамасыз етеді және инвестициялардың климатқа әсерін есептеуге көмектеседі.
- Жасыл облигациялар “жасыл” және климат мәселелері бойынша инвесторлар арасында ақпараттылық пен білімді арттыруда оң рөл атқарады.
- Жергілікті өзін-өзі басқару органдары мен компаниялар әлеуметтік жауапты инве-

сторлардың сұранысының өсуінен пайда таба алады, бұл соңғы кезде танымал болып келе жатқан шығарылымдармен жасыл облигацияларға деген үлкен сұраныстың бар екендігін көрсетеді.

- Жасыл облигациялар, төмен көміртек-ті және климатқа үйлесімді жобаларды қолдау үшін үлкен қаржы ресурстарын ұсынады.

- Жасыл облигациялардың арқасында компаниялар мен мемлекеттік институттар өздерінің беделін арттыра отырып, өзін инновациялық және тұрақты ретінде көрсетеді.

- Жасыл облигациялар жасыл инвестициялардың жылдамдығын арттыратын және жаңа технологиялардың енгізілуіне әкелетін мемлекеттік-жеке серіктестікті құруға ықпал етеді.

Жасыл облигациялардың кемшіліктері төмендегідей:

- Ұзақ мерзімді перспективада инвестициялық опциондарды бағалау кезінде жасыл облигация деген не екендігі туралы консенсустың жоқтығы белгісіздік тудырады.

- Ерікті есептілікке негізделген жасыл облигациялар нарығында мөлдірлік пен есептілік әлсіз. Нарық өскен сайын мөлдірлік маңызды мәселеге айналады.

- Бөлшек инвестициялар әлі де шектеулі. Себебі жасыл облигациялар негізгі қорларға, индекстерге және басқа өнімдерге әлі толықтай біріктірілмеген. Егер интеграцияға қол жеткізілсе, болашақта жасыл облигацияларды шығару құны төмендеуі мүмкін.

- Жасыл облигацияларды шығаруды талап ететін жасыл облигация, есеп беру және мониторинг сияқты процестер қосымша шығындарды тудырады. Бұл жасыл облигацияларды шығару арқылы қамтамасыз етілетін қаражат құнын арттырады.

Қазақстандағы «жасыл» қаржыны дамыту тұжырымдамасы. Қазақстан Республикасы Президентінің бастамасымен 2013 жылғы 30 мамырдағы Қазақстан Республикасының «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі тұжырымдамасы әзірленді. Осы тұжырымдамаға сәйкес «жасыл экономикаға» көшу бойынша негізгі басым міндеттер: 1) ресурстарды пайдалану мен оларды басқарудың тиімділі-

гін арттыру; 2) қолда бар инфрақұрылымды жаңғыртып, жаңаларын салу; 3) қоршаған ортаның сапасын арттыру; 4) ұлттық қауіпсіздікті, соның ішінде су қауіпсіздігін арттыру болып табылады.

Ал Қазақстанның жасыл қаржы жүйесін дамыту тұжырымдамасын бүгінде «Астана» халықаралық қаржы орталығы (АХҚО) Еуропалық қайта құру және даму банкімен бірлесіп әзірлеу бойынша жұмыстар атқаруда. Бұл АХҚО өзін өңірлік қаржы хабы ретінде көрсететін Қазақстан тарихындағы алғашқы құжат болады. Онда жасыл экономиканы дамытуға, тұрақты экономика саласына қолдау көрсетуге бағытталған құнды қағаздар орналастырылып, дамитын болады. Қазақстанда жасыл облигация шығарылымы әзірге жасалған жоқ.

Қазақстанда жасыл облигацияларды ынталандыру бойынша ұсыныстар. Әлемде кеңінен таралған жасыл облигациялар, әсіресе жаңартылатын энергия көздерін инвестициялаудың маңызды құралы болды. Қазақстанда осы уақытқа дейін жасыл облигацияларды шығару жүзеге асырылған жоқ. Сондықтан, Қазақстанда жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялау кезінде жасыл облигацияларды қолдана бастаған басқа елдер сияқты осы облигацияларды ынталандырудың маңызы зор. Бұл зерттеуде жасыл байланыстарды ынталандыру мақсатында жасалатын қосымшалар әлемдік тәжірибені зерттеу арқылы төрт айдар бойынша қарастырылады. Бұлар жасыл облигация стандарттарын анықтау, тәуекелдерді азайту, шығындарды азайту және салықтық жеңілдіктер беру болып табылады.

Стандарттарды орнату: жасыл облигациялардың нақты анықтамасының болмауы және «жасыл» тұжырымының нақты жауабы дәл анықталмаған. Осыған байланысты қабылданатын бірінші шара - жасыл облигация жапсырмасы үшін ұлттық стандартты белгілеу. Осылайша, жасыл облигациялар арқылы қаржылық және экологиялық интеграцияға үлес қосылады. Сонымен қатар, жасыл облигациялар арқылы алынған қаражатты басқа салаларда пайдалану үшін алдын-алу шаралары қажет. Осыған байланы-

сты құқықтық және қаржылық санкцияларды анықтау және қолдану маңызды [5]. Қазақстандағы жасыл облигацияларға қызығушылықты арттыру үшін алдымен ұлттық «жасыл облигациялар стандарты» анықталуы керек. Бұл үшін бірінші кезекте тиісті мекемелер хабарлама шығарады және жасыл облигацияның анықтамасы беріліп, жасыл облигацияларға инвестициялар жасалынатын және алынған қаражат қай салаларда пайдаланылатындығы дәл көрсетілуі қажет.

Екінші жағынан, жасыл облигацияларды мемлекет шығаруы мүмкін. Бұл үшін құқықтық реттеудің қажеті жоқ, алайда заңнамаға енгізілетін ережелер осындай облигациялардың қолданылатын орындарын анықтай алады. Осындай келісім жасалғаннан кейін инвесторларда «мемлекет шығарған облигациялар жаңартылатын энергия көздерін инвестициялауда пайдаланылатын болады» деген сенім пайда болады. Сонымен қатар, экологиялық таза отандық және шетелдік инвесторлардың жасыл облигацияларға инвестиция салатын сезімталдығын ескеру үшін стандарттарды жасау өте маңызды. Жасыл облигациялар бойынша стандарттар жасау кезінде кейбір қаржы институттары мен банктердің жасыл облигацияларға қатысты ұстанымдары ескерілуі мүмкін. Екінші жағынан, шығарылатын хабарламада жасыл облигациялар стандарттарына сәйкес келмейтіндерге салынатын айыппұлдар мен оларды болдырмауды анықтау да маңызды.

Тәуекелді қабылдауды азайту: Жасыл жобалардың бастапқы инвестициялық құны өте жоғары және өтелу мерзімі ұзақ. Демек, жасыл жобалардың дәстүрлі энергетикалық инвестицияларға қарағанда тиімдірек болуы үшін уақыт қажет. Жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялар дәстүрлі энергетикалық инвестицияларға қарағанда қауіпті екені жиі айтылады. Алайда, бұл қабылдаудың маңызды себебі ақпараттың жетіспеушілігі және бұл проблеманың шешімі жасыл облигацияларға деген сұранысқа оң әсер етуі мүмкін. Алайда, ақпаратқа қатысты мәселе тек жаңартылатын энергия технологиясымен шектелмейді. Жасыл облигациялардың инвестициялық

көрсеткіштері туралы ақпарат өте шектеулі. Тарихи тәуекел және кірістілік туралы деректер жеткіліксіз болатын қаржы құралдарына онша қызығушылық жоқ. Ашықтық пен ережелер жасыл облигациялар үшін мәліметтер базасын құрудағы маңызды қажеттілік болып табылады [5]. Егер жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялар мен жасыл облигациялардың сипаттамаларын жақсы түсіндірілсе, жаңартылатын энергия көздеріне инвестиция салу қауіпті деген түсінік өзгеруі мүмкін. Мысалы, Donovan және Nunez (2012) Бразилия, Қытай және Үндістандағы зерттеулерінде инвесторлар жаңартылатын энергия көздерін басқа инвестицияларға қарағанда қауіпті деп санамайды [6].

Шығындарды азайту: жаңартылатын энергия көздеріне инвестициялар дәстүрлі энергетикалық инвестициялармен бәсекеге түсуі үшін күрделі шығындарды азайту керек. Бірінші әдіс - бәсекеге қабілетті капитал нарықтары арқылы. Капиталдың жеткілікті бәсекеге қабілетті нарығы капиталдың өзіндік құнын төмендетуге және институционалды инвесторларға жаңартылатын энергия көздерін инвестициялауға мүмкіндік береді [7].

Осыған байланысты, Қазақстанда қабылданатын шара, KASE-тегі қарыз құралдары нарығында «жасыл облигациялар» нарығын құру болуы мүмкін. Осылайша, жасыл облигацияларды ашық және бәсекелі ортада ұйымдастырылған нарықта сатуға болады. Нәтижесінде ұйымдастырылған нарықта сатылатын жасыл облигацияларға сұраныс пен ұсыныс өсетіндіктен шығындарды азайтуға болады.

Жаңартылатын энергия көздері саласындағы компаниялардың қолайсыз жағдайын шығындар тұрғысынан өзгерте алатын тағы бір құрал - дәстүрлі энергетикалық инвестицияларға қатысты келісімдер. Бұл ережелердің негізгі бастамасы дәстүрлі энергетикалық компанияларға қосымша шығын ретінде қазба отынының қоршаған ортаға келтіретін залалын көрсету болып табылады. Мысалы, осы түрдегі компанияларға көбірек салық төленуі мүмкін. Нәтижесінде, капитал нарығының құрылымына немесе жанар-жағар-

майға қатысты қабылданатын шаралар жаңартылатын энергия көздеріне жол ашады және жасыл облигациялардың табыстылығына жанама ықпал етеді.

Салықтық жеңілдіктер беру: салықтық жеңілдіктердің екі нұсқасы бар. Біріншісі - жасыл облигациялардан түсетін кірістерді салықтан босату. Тиісінше, жасыл облигацияны мемлекет немесе жеке сектор эмиссиялағанына қарамастан облигациядан түскен пайыздық кірістерге және саудалық пайданы салықтан босату сияқты жеңілдіктер жасалынуы керек. Осы себепті, жасыл облигациялар арқылы жаңартылатын энергия көздерін инвестициялауды тартымды ету үшін, мемлекет және жеке сектордың ішкі нарықта да, шетелде де шығарған облигациялардан түсетін кірістерді салықтан босату секілді шараларды мүмкіндігінше тезірек қабылдау қажет.

Қорытынды

Қазақстанда жасыл облигациялар нарығын дамыту үшін жасалатын істерді төмендегідей тізімге алуға болады:

- KASE биржасы және Қазақстан Ұлттық Банкі біріге жұмыс жасап, жасыл облигациялар туралы хабарлау,
- Жасыл облигация стандарттарын жасау,
- Жасыл сукук шығару үшін қажетті шаралар қабылдау,
- Биржада жасыл облигация индекcін құру бойынша жұмыс жасау,
- KASE-де жасыл облигациялар тізімдері немесе нарықтар құру,
- Салықтық жеңілдіктер беріле отырып, жасыл облигациялардың шығынын төмендету және т.б.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Chiang J. Growing The U.S. Green Bond Market Volume 1: The Barriers and Challenges, California State Treasurer Report. 2017. - P. 10-20. [Электрон. ресурс] – URL: <https://is.gd/sG32yr> (қаралған күні: 08.12.2020)
2. ICMA. International Capital Market Association Green Bond Principles 2017. [Электрон. ресурс] – URL: <https://www.icmagroup.org/assets/> (қаралған күні: 19.05.2020)
3. Krupa J., Harvey L.D. Renewable electricity finance in the United States: A state-of-the-art review // Energy. – 2017. - № 135. – P. 913-929.
4. Jun M., Christopher K., Sean K. ve Nicholas P. Green Bonds: Country Experiences, Barriers and Options, G20 Green Finance Study Group Report, 2016. [Электрон. ресурс] – URL: <https://is.gd/sqHVyo> (қаралған күні: 06.05.2020)
5. Ng T. H., & Tao J. Y. Bond financing for renewable energy in Asia // Energy Policy. - 2016. - № 95. – P. 509-517.
6. Donovan C., & Nuñez L. Figuring what's fair: The cost of equity capital for renewable energy in emerging markets // Energy Policy. - 2012. - №40. – P. 49-58.
7. Polzin F., Migendt M., Täube F. A., & von Flotow P. Public policy influence on renewable energy investments—A panel data study across OECD countries // Energy policy. - 2015. - № 80. – P. 98-111.

А.О. Сыздықова, Х.Г. Масадиков

Международный казахско-турецкий университет имени Ходжа Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан

Предложения по стимулированию зеленых облигаций в Казахстане

Аннотация. Зеленое финансирование - это финансирование проектов и продуктов посредством предоставления благоприятных возможностей для реализации проектов финансовых институтов и применения экологически чистой, полезной и не вредной для окружающей среды продукции. Здесь рекомендуется использовать «зеленые» финансовые продукты для клиентов с низким уровнем банковских платежей, низкими процентными ставками, благотворительных организаций и др. Зеленые облигации

- это инструмент с высоким потенциалом, который играет важную роль в финансировании климатических проектов и повышении активности на пути достижения амбициозных целей международного климата. Зеленые облигации выросли за последние 10 лет и позволили быстро перевести капитал. С ростом спроса инвесторов, возрастающим сообществом эмитентов и постоянно улучшающимся рыночными условиями класс активов инвесторов в последние годы значительно расширился. Первый выпуск зеленых облигаций в мире был осуществлен в 2007 году Европейским инвестиционным банком. Выпуск этих облигаций составил 600 миллионов евро, которые были использованы для финансирования проектов в области энергоэффективности и возобновляемых источников энергии. Вторая зеленая облигация на сумму 440 миллионов долларов была выпущена Всемирным банком в 2008 году. Эта проблема была создана для удовлетворения потребностей скандинавских пенсионных фондов, направленных на поддержку климатических проектов. Общий объем зеленых облигаций, выпущенных некоторыми государственными органами и Международной финансовой корпорацией, в 2010 году достиг 4 миллиардов долларов. А в 2019 году количество зеленых облигаций в обращении по всему миру превысит 200 миллиардов долларов. Однако Казахстан пока не выпускал зеленые облигации на рынке зеленых облигаций. В этом исследовании была дана информация о зеленых облигациях, являющихся зеленым инструментом финансирования, и высказаны предложения по развитию и стимулированию рынка зеленых облигаций в Казахстане.

Ключевые слова: зеленая облигация, зеленое финансирование, возобновляемые источники энергии, финансирование климата, изменение климата, низкоуглеродная экономика.

A.O. Syzdykova, K.G. Massadikov

Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan

Proposals to stimulate green bonds in Kazakhstan

Abstract. Green financing is the financing of projects and products through the use of environmentally friendly, environmentally friendly and environmentally friendly products and the provision of favorable opportunities for the implementation of projects of financial institutions. It offers low bank fees, low interest rates, a charity for environmental organizations and the use of «green» financial products for customers. Green bonds are a high-potential instrument that plays an important role in financing climate projects and increasing activity in achieving the ambitious goals of the international climate. Green bonds have grown significantly over the last 10 years and have allowed for rapid capital transfers. With growing investor demand, the issuer community's growing and steadily improving market conditions, the asset class of investors has expanded significantly in recent years. The first issuance of green bonds in the world was carried out in 2007 by the European Investment Bank. The issue of these bonds amounted to 600 million euros, which were used to finance projects in the field of energy efficiency and renewable energy. The second green bond, worth \$ 440 million, was issued by the World Bank in 2008. This issue was created to meet the needs of Scandinavian pension funds aimed at supporting climate-based projects. The total volume of green bonds issued by some government agencies and the International Finance Corporation in 2010 reached \$ 4 billion. And in 2019, the amount of green bonds in circulation around the world will exceed 200 billion dollars. However, Kazakhstan has not yet issued green bonds in the green bond market. This study provided information on green bonds as a green instrument of financing and made recommendations for the development and stimulation of the green bond market in Kazakhstan.

Key words: green bonds, green financing, renewable energy, climate finance, climate change, low carbon economy.

References

1. Chiang J. Growing The U.S. Green Bond Market Volume 1: The Barriers and Challenges, California State Treasurer Report. 2017. - P. 10-20. [Electronic resource] – Available at: <https://is.gd/sG32yr> (Accessed: 08.12.2020).

2. ICMA. International Capital Market Association Green Bond Principles 2017. [Electronic resource] – Available at: <https://www.icmagroup.org/assets/> (Accessed: 19.05.2020)
3. Krupa J., & Harvey L.D. Renewable electricity finance in the United States: A state-of-the-art review, *Energy*, 135, 913-929 (2017).
4. Jun M., Christopher K., Sean K. ve Nicholas P. Green Bonds: Country Experiences, Barriers and Options, G20 Green Finance Study Group Report, 2016. [Electronic resource] – Available at: <https://is.gd/sqHVyo> (Accessed: 06.05.2020)
5. Ng T.H., & Tao J.Y. Bond financing for renewable energy in Asia, *Energy Policy*, 95, 509-517 (2016).
6. Donovan C., & Nuñez L. Figuring what's fair: The cost of equity capital for renewable energy in emerging markets, *Energy Policy*, 40, 49-58 (2012).
7. Polzin F., Migendt M., Täube F.A., & von Flotow P. Public policy influence on renewable energy investments—A panel data study across OECD countries, *Energy policy*, 80, 98-111 (2015).

Авторлар жайлы ақпарат:

Сыздықова А.О. – негізгі автор, PhD, доцент міндетін атқарушы, Қаржы және бухгалтерлік есеп кафедрасы, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан.

Масадиқов Х.Г. – PhD, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан.

Syzdykova A.O. – **The main author**, Ph.D. in Finance and Accounting, Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan.

Massadikov K.G. – Ph.D., Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Turkestan, Kazakhstan.